

แนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย
Guidelines for the Development of the Military Discipline system
of the Royal Thai Army

ทวี แจ่มจำรัส¹

Tawee Jamjumrus

Received April 13, 2023, Revise September 24, 2023, Accepted September 30, 2023

บทคัดย่อ

วินัยเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติของข้าราชการทหารผู้ถืออาวุธในการป้องกันประเทศ ปัจจุบันมีข่าวเรื่องความบกพร่องทางด้านวินัยทหารปรากฏสื่อสาธารณะมากยิ่งขึ้นสมควรมีการปรับปรุงและแก้ไข การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความสำคัญของการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย 2) ปัจจัยเชิงสาเหตุของการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหารและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหาร 3) แนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหาร มีระดับความสำคัญมาก นอกนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย เรียงตามลำดับ ได้แก่ อำนาจภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล 3) แนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกเป็นภาพแผนภูมิประกอบด้วย อำนาจภาวะผู้นำทางทหารเป็นฐานผลักดันอยู่ล่างสุด มีการปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหารและการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหารอยู่ตรงกลางเป็นตัวส่งผ่านไปยังการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ช่วยส่งเสริมอยู่บนสุดด้วย.

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบการลงทัณฑ์; ด้านวินัยทหาร; กองทัพบกไทย

¹ อาจารย์สาขาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1Instructor for Development Administration Suansunandha Rajabhat University

Email: Tawee.ja@ssru.ac.th

Abstract

Discipline is the important instrument for control behavior and operation of military who with Arm Protect the Country. Nowadays, there were the news for more defect military discipline to social. The objectives of research were to study 1) the level of guideline for system development in punishment military discipline of Royal Thai Army 2) the casual factor of Practice for military coding, power of military leadership, practice order and military doctrine, and Education practice for good governance influencing to the guideline for system development in punishment military discipline 3) develop the guideline for system development in punishment military discipline. This research employed mixed methods mainly based on quantitative technique and confirmed with qualitative technique. Estimating sample size based on 20 times of the twenty observed variables. A sample of 400 people was drawn using a stratified method. Data were collect with questionnaires and were analyzed using a structural equation model. For the qualitative research part conducted in-debt interviews with 15 key informants by content analysis. The research results indicated that: 1) the level of guideline for system development in punishment military discipline was the high level. Except practice for military coding, power of military leadership, practice order and military doctrine and education practice for good governance were the highest level. 2) The overall impact factors influenced on the guide line for system development in punishment military discipline were determined respectively, power of military leadership, practice order and military doctrine, practice for military coding and education practice for good governance and 3) the guideline contributes was a quadrilateral chart consisting of power of military leadership as the base practice order and military doctrine and practice for military coding are in the middle as intervening variables and education practice for good governance in enhancing on the top.

Keyword: System Development in Punishment; Military Discipline; Royal Thai Army

บทนำ

คำว่า “วินัย” หมายถึง ระเบียบ แบบแผน และข้อบังคับ ข้อปฏิบัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2534 มาตรา 80 บัญญัติไว้ว่าข้าราชการพลเรือนต้องรักษาวินัย ตามที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ รวมทั้งมีการกำหนดโทษทางวินัยตั้งแต่การภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก เป็นต้น (Chongdamkun. P. (2012)

สำหรับข้าราชการทหารนั้น ได้มีการกำหนดเรื่องวินัยไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2476 เพราะทหารเป็นหน่วยราชการที่กฎหมายให้อำนาจในการถือและใช้อาวุธเพื่อป้องกันราชอาณาจักร มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงมีข้อกำหนดในเรื่องวินัยที่เข้มข้นมากกว่าข้าราชการพลเรือน คำว่าวินัยทหารนั้น คือการที่ทหารจะต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจึงต้องรักษาวินัยทหารอย่างเคร่งครัด (TCIJ Thai. (2017)

ความเข้มงวดเรื่องวินัยทหารบางครั้งกลับเอื้อให้เกิดความรุนแรงต่อทหารชั้นผู้น้อย เช่น การซ้อมทรมานจนทำให้เกิดความบาดเจ็บ บางครั้งถึงเสียชีวิต การลงทัณฑ์จำขังทหารไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสากล ฯลฯ ในอดีตหากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ กองทัพบกจะปิดเงียบ แต่ในยุคข่าวสารไร้พรมแดนและความตื่นรู้ของประชาชนผ่านโซเชียลมีเดียในปัจจุบัน ทำให้กองทัพต้องออกมาชี้แจง ต่อสาธารณชนและพยายามแก้ไขปัญหาเรื่องการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารและการลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกองทัพ (TCIJ, 2017)

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารได้บัญญัติใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ.2476 นานถึง 89 ปี ถึงแม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในบางมาตรา เป็นฉบับที่ 5 พ.ศ.2505 ก็เป็นเวลากว่า 60 ปีมาแล้ว ในการปฏิบัติจริงยังมีการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงปรากฏว่ามีการร้องเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่บ่อย ๆ และที่ไม่ปรากฏข่าวก็ยังมีอีกมาก ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดประเภทของทัณฑ์ การพิจารณาทัณฑ์ และการตัดสินทัณฑ์ ซึ่งการกระทำผิดวินัยทหารอาจเกิดจากอำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร การไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร และไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นช่องว่างของการวิจัยและเกี่ยวข้องกับลูกหลานชาวไทยที่ต้องถูกเกณฑ์ทหาร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบก การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล

2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหาร

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย

การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด

การเป็นข้าราชการทหาร นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองทุกฉบับเหมือนกับประชาชนทั่วไปแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายพิเศษฉบับที่สำคัญอีก ที่ใช้เฉพาะในวงการทหาร คือ

1. ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2454 (ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ พ.ศ. 2469, พ.ศ. 2470, พ.ศ. 2473, พ.ศ. 2476, พ.ศ. 2477 ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2507) แปลภาษาอังกฤษ APA 6th กฎหมายฉบับนี้ใช้กับทหารและบุคคลพลเรือนที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร กระทำความผิดในเวลาที่มีสงคราม ประกาศใช้กฎอัยการศึก ก่อการจลาจล ฯลฯ

2. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2515, พ.ศ. 2526, พ.ศ. 2503, พ.ศ. 2511, พ.ศ. 2520 และฉบับที่ 8 พ.ศ. 2558

3. พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 (ได้แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2477, ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2480, ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2505) ทหารเป็นผู้ถือและใช้อาวุธ ใช้เฉพาะในหมู่ทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิดวินัยทหาร วินัยทหารนั้น คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหารและวินัยทหาร แบบธรรมเนียมทหาร ได้แก่ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง และสรรพนังสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออก หรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืน ท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด ตัวอย่างการกระทำความผิดวินัยทหารมีดังต่อไปนี้ 1) ดื้อ ขัดขืน หลีกเลียงหรือละเลย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน 2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย 3) ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร 4) ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร 5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ 6) กล่าวคำเท็จ 7) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร 8) ไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดตามโทษานุโทษ และ 9) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา

ถ้าทหารผู้ใดกระทำความผิดต่อวินัยทหาร จักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในหมวดอำนาจลงทัณฑ์ และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหาร ได้มีกำหนดเป็น 5 สถาน คือ 1) ภาคทัณฑ์ เช่น ทำให้ปรากฏความผิดไว้เป็นหนังสือ 2) ทัณฑ์กรรม เช่น ให้กระทำ

การสุขา โยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ 3) กัก คือกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้ 4) ชัง คือชังในที่ควบคุม แต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคน แล้วแต่จะให้มีความสำนึก 5) จำขัง คือขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุม เรือนจำ ทหาร และยังกำหนดไว้ว่า นอกจากทัณฑ์ 5 สถานที่กล่าวไว้นี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นโดยเด็ดขาด

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบก สังกัดกระทรวงกลาโหมไทย, การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร, การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 มีตัวแปรตาม 1 ตัว ได้แก่ การพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบก ประกอบด้วยตัวแปรประจักษ์ 4 ตัว ได้แก่ 1) การกำหนดประเภทของทัณฑ์ 2) การเสมอภาคในการลงทัณฑ์ 3) การพิจารณาทัณฑ์ 4) การตัดสินทัณฑ์

2.2 มีตัวแปรอิสระ 4 ตัว ได้แก่

1) การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร ประกอบด้วยตัวแปรประจักษ์ 4 ตัว ได้แก่ ความยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย, ความยึดมั่นในหลักศาสนา, ความไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และความซื่อสัตย์สุจริต

2) อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร ประกอบด้วยตัวแปรประจักษ์ 4 ตัว ได้แก่ การตัดสินใจสั่งการที่ชอบด้วยกฎหมาย, การควบคุม การเคารพ, การควบคุมการแต่งกาย และการควบคุมความประพฤติ

3) การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร ประกอบด้วยตัวแปรประจักษ์ 4 ตัว ได้แก่ ความมีระเบียบวินัยที่เข้มงวด, ความเป็นกลางทางการเมือง, ความไม่เป็นผู้มีอิทธิพล และความเป็นทหารอาชีพ

4) การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยตัวแปรประจักษ์ 4 ตัว ได้แก่ ความมีคุณธรรม ความโปร่งใส ความมีส่วนร่วม และความคุ้มค่า

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรได้แก่นายทหารระดับกลางชั้นยศ พันตรี-พันเอก (พิเศษ) สังกัดกองทัพบกทั่วประเทศ จำนวน 13,400 นาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนายทหารระดับกลางชั้นยศ พันตรี-พันเอก (พิเศษ) ที่ได้รับการคัดเลือกมาจากหน่วยทหารต่าง ๆ ทั่วประเทศ และได้เข้ารับการศึกษาศึกษาที่วิทยาลัยการทัพบก และโรงเรียนเสนาธิการทหารบก เขตดุสิต กรุงเทพมหานครมีจำนวน 20 เท่าของตัวแปรประจักษ์ 20 ตัว เป็นอย่างน้อย 400 ตัวอย่าง

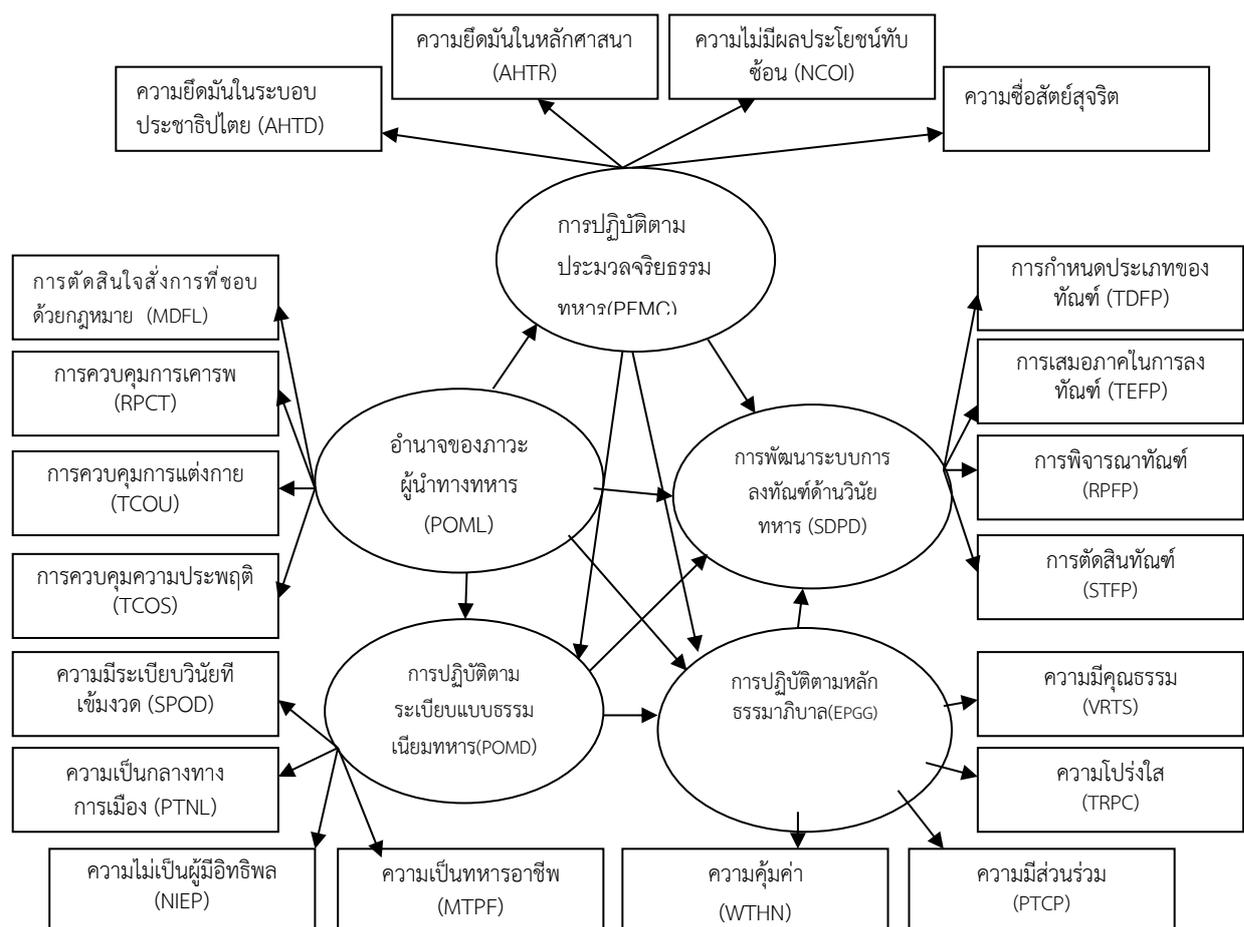
การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ นายทหารระดับกลาง และระดับสูงชั้นนายพล โดยทำการสัมภาษณ์เจาะลึกรวม 16 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลา

พื้นที่ตั้งของนายทหารนักเรียนที่ถูกคัดเลือกมาเข้ารับการศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ระยะเวลา ตั้งแต่ มิถุนายน 2565 - กันยายน 2565

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยภายในและต่างประเทศ ได้กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ตามภาพ

แนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพไทย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) คือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) นำ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)ตาม เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและ

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นายทหารชั้นสัญญาบัตร สังกัดกองทัพบกทั่วประเทศ ที่มีชั้นยศพันตรีถึงพันเอก (พิเศษ) โดยสถานภาพกำลังพลทั้งกรมกำลังพลทหารบกควบคุมเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2565 มียอดรวม 13,400 นาย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นายทหารบกชั้นยศพันตรี-พันเอก (พิเศษ) ที่กองทัพบกได้ทำการคัดเลือกด้วยวิธีแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) และได้อนุมัติให้เข้าศึกษาที่วิทยาลัยการทัพบกและโรงเรียนเสนาธิการทหารบก กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์กำหนดของไคลน์ (Kline, 2005) คือมีขนาด 20 เท่าของตัวแปร ประจักษ์ที่มี 20 ตัวแปร จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการโครงสร้าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่นายทหารชั้นสัญญาบัตรชั้นยศพันเอก (พิเศษ) 3 นาย พันเอก 3 นาย พันโท 3 นาย และพันตรี 6 นาย รวม 15 นาย ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สำหรับผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามด้วยวิธี IOC โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านได้ผลในทุกข้อคำถามตั้งแต่ 0.60-1.00 จะนำไปใช้เป็นแบบสอบถามจริงได้ ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่า 0.991 ซึ่งเกิน 0.70 จึงนำไปใช้จริงได้ และการตรวจสอบอักษราวินิจฉัย (Plagiarism checking report) โดยมี Similarity index 4.58% ไม่เกิดเกณฑ์ 30% ที่กำหนด

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความสำคัญของการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่และระดับความสำคัญ

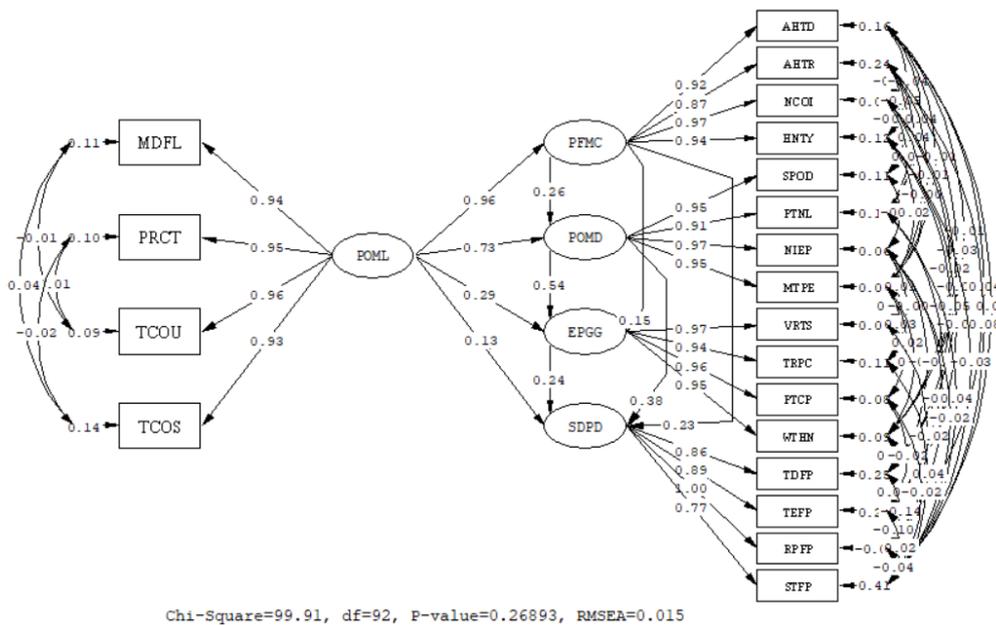
ตัวแปรแฝง	\bar{X}	SD	ลำดับที่	ระดับความสำคัญ
การพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหาร(SDPD)	4.00	0.72	5	มาก
การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร (PFMC)	4.27	0.80	4	มากที่สุด
อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร (POML)	4.27	0.77	3	มากที่สุด
การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร (POMD)	4.30	0.78	1	มากที่สุด
การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (EPGG)	4.29	0.79	2	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร (POMD) จัดเป็นลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.30 มีระดับความสำคัญมากที่สุด การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (EPGG) จัดเป็นลำดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.29 มีระดับความสำคัญมากที่สุด อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร (POML) จัดเป็นลำดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.27 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.72) มีระดับความสำคัญมากที่สุด การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร (PFMC) จัดเป็นลำดับที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.27 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.80) มีระดับความสำคัญมากที่สุด ส่วนการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหาร (SDPD) จัดเป็นลำดับที่ 5 มีค่าเฉลี่ย 4.00 มีระดับความสำคัญมาก

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยเชิงสาเหตุของการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหาร พบว่า

วิเคราะห์จากโมเดลแสดงความสัมพันธ์และอิทธิพลของการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร (PFMC) อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร (POML) การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร (POMD) และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (EPGG) ภายหลังจากการปรับโมเดลจากโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีสมการโครงสร้าง (SEM)

ภาพที่ 2 แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์แบบทางเลือก (Standardized solution)

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามทางเลือกพบว่าตัวแปรแฝงภายนอก คือ อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร (POML) ส่งผลโดยตรงกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร (PFMC) การปฏิบัติ

ตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร (POMD) การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (EPGG) และการพัฒนาระบบการลงโทษด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย (SDPD) มีค่าเท่ากับ 0.96, 0.73, 0.29 และ 0.13 ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร (PFMC) ส่งผลโดยตรงกับการปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร (POMD) ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (EPGG) และการพัฒนาระบบการลงโทษด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย (SDPD) มีค่าเท่ากับ 0.26, 0.15 และ 0.23 ตามลำดับ ส่วนการปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร (POMD) ส่งผลโดยตรงกับปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (EPGG) และการพัฒนาระบบการลงโทษด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย (SDPD) เท่ากับ 0.54 และ 0.38 ตามลำดับ และ ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (EPGG) ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาระบบการลงโทษด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย (SDPD) เท่ากับ 0.24

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์อิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของแบบจำลองทางเลือก

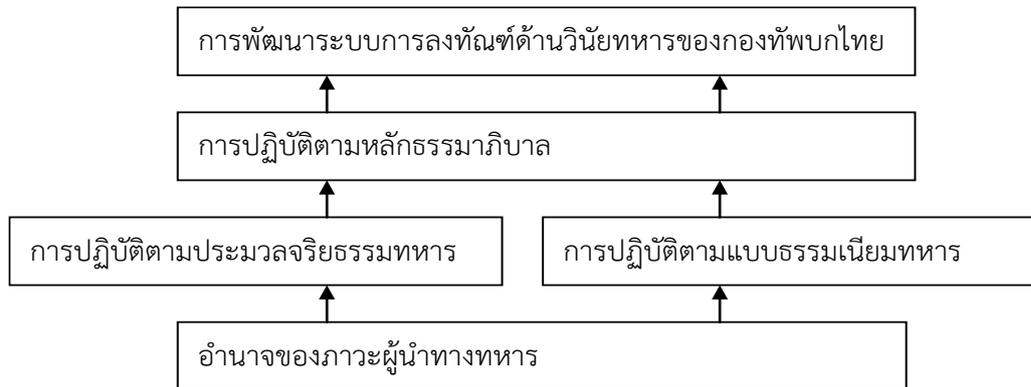
ตัวแปรตาม	ความสัมพันธ์	ตัวแปรอิสระ				
		อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร	การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร	การปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร	การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	การพัฒนาระบบการลงโทษด้านวินัยทหาร
		POML	PFMC	POMD	EPGG	SDPD
PFMC	DE	0.96**	N/A	N/A	N/A	N/A
	IE	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	TE	0.96**	N/A	N/A	N/A	N/A
POMD	DE	0.73**	0.26**	N/A	N/A	N/A
	IE	0.25**	N/A	N/A	N/A	N/A
	TE	0.98**	0.26**	N/A	N/A	N/A
EPGG	DE	0.29**	0.15*	0.54**	N/A	N/A
	IE	0.66**	0.14**	N/A	N/A	N/A
	TE	0.95**	0.29**	0.54**	N/A	N/A
SDPD	DE	0.13*	0.23*	0.38*	0.24*	N/A
	IE	0.82**	0.17**	0.13*	N/A	N/A
	TE	0.95**	0.40**	0.51**	0.24*	N/A

Chi-Square= 99.91, df=92, p-value = 0.269, GFI=0.98, AGFI=0.94, RMR=0.007, RMSEA=0.015, CFI=1.00, CN=492.87

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการพัฒนาระบบการลงโทษด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย (SDPD) เรียงตามลำดับได้แก่ อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร (POML) มีค่า 0.95 การปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร (POMD) มีค่า 0.51 การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร (PFMC) มีค่า 0.40 และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (EPGG) มีค่า 0.24

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทยพบว่า

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงแนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย

จากภาพที่ 3 พบว่า กองทัพบกไทย ต้องเน้นไปที่อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร ซึ่งประกอบไปด้วย การควบคุมการแต่งกาย การควบคุมการเคารพ การตัดสินใจสั่งการที่ชอบด้วยกฎหมาย และการควบคุมความประพฤติที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด เป็นฐานผลก้นอยู่ล่างสุด โดยมีการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหารและการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร ซึ่งมีอิทธิพลรวมรองลงมาเป็นตัวแปรส่งผ่านไปยังการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีอิทธิพลรวมน้อยที่สุด เป็นตัวแปรช่วยส่งเสริมอยู่ด้านบนสุด ให้เกิดการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทยประสบผลสำเร็จได้

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

จากผลการวิจัยที่แสดงโดยภาพที่ 1 และภาพที่ 2 จะทำให้ทราบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย เรียงลำดับได้แก่ อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้รับการยืนยันด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำให้สามารถนำไปเขียนเป็นภาพแผนภูมิของแนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทยได้

1. การทดสอบสมมติฐาน จากผลการวิจัยพบว่า ผลลัพธ์เป็นการสนับสนุนและตรงตามสมมติฐานที่ระบุไว้ทุกข้อ คือ

1.1 การพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย ขึ้นอยู่กับอำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร การปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหารและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล

1.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ขึ้นอยู่กับอำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร และการปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร

1.3 การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหารขึ้นอยู่กับ อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร และการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร

1.4 การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหารขึ้นอยู่กับอำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร

2. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยพิจารณาถึงระดับความสำคัญที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามมีค่ารวมเฉลี่ย (□) ของตัวแปรแฝง เรียงลำดับดังนี้

2.1 การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร โดยมีระดับความสำคัญมากที่สุด ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ความไม่เป็นผู้มีอิทธิพลมีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัยที่เข้มงวด ความเป็นทหารอาชีพ และความเป็นกลางทางการเมือง โดยทุกด้านมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด

2.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลโดยมีระดับความสำคัญมากที่สุด ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ความมีคุณธรรมมีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาตามลำดับความสำคัญได้แก่ ความคุ้มค่า ความมีส่วนร่วม และความโปร่งใส โดยทุกด้านมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด

2.3 อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร โดยมีระดับความสำคัญมากที่สุด ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน การตัดสินใจสั่งการที่ชอบด้วยกฎหมายมีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาตามลำดับความสำคัญได้แก่ การควบคุมการแต่งกาย การควบคุมการแสดงความคิดเห็น และการควบคุมความประพฤติ โดยการควบคุมความประพฤติมีระดับความสำคัญมาก นอกนั้นมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด

2.4 การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร โดยมีระดับความสำคัญมากที่สุด ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ความซื่อสัตย์สุจริตมีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาตามลำดับความสำคัญได้แก่ ความไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ความยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย และความยึดมั่นในหลักศาสนา โดยความยึดมั่นในหลักศาสนามีระดับความสำคัญมาก นอกนั้นมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด

2.5 การพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพไทยโดยมีระดับความสำคัญมาก ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน การพิจารณาทัณฑ์มีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ การเสมอภาคในการลงทัณฑ์ การกำหนดประเภทของทัณฑ์และการตัดสินใจทัณฑ์ โดยทุกด้านมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด

โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ระดับความสำคัญมากและมากที่สุดสำหรับการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพไทย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่กองทัพไทยจะได้พิจารณาทบทวนและแก้ไขระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารให้เหมาะสมกับสภาวะสังคมต่อไปในอนาคต

3. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เมื่อนำมาประมวลผลรวมพร้อมกันทุกตัวแปรแฝง จากโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย รวมสูงสุดได้แก่ อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร และเรียงลำดับรองลงมาได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลสามารถอภิปรายผลโดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ได้ดังนี้

3.1 อำนาจของภาวะผู้นำทางทหารมีอิทธิพลรวม = 0.95 ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านจะต้องให้ความสำคัญกับ

3.1.1 การควบคุมการแต่งกายของกำลังพล โดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี แต่งกายถูกต้องตามระเบียบที่กำหนด การแต่งกายที่ถูกต้องเป็นอาภรณ์ประดับกายที่สำคัญของทหาร แสดงออกถึงการมีวินัยที่ดี ผู้ใต้บังคับบัญชาจึงปฏิบัติตาม ทั้งนี้การแต่งกายต้องเหมาะสมกับโอกาสต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทหารหญิงและทหารชาย เมื่อมีกำลังพลแต่งกายไม่ถูก ต้องว่ากล่าวตักเตือนและพิจารณาลงทัณฑ์ทางวินัยตามสมควรถ้าไม่แก้ไขให้ดีขึ้น

3.1.2 การควบคุมการเคารพของกำลังพลนั้นจะต้องแสดงออกด้วยความจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ว่าจะเป็นทหารชายหรือหญิง ต้องแสดงความเคารพผู้มียศสูงกว่า และผู้บังคับบัญชาต้องแสดงเป็นตัวอย่างการแสดงการเคารพที่ดีให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตาม เมื่อมีกำลังพลย่อหย่อนในการแสดงความเคารพ ต้องว่ากล่าวตักเตือนและพิจารณาลงทัณฑ์ทางวินัยตามสมควรถ้าไม่แก้ไขให้ดีขึ้น

3.1.3 การตัดสินใจสั่งการที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือโดยวาจา ต้องถูกต้องตามกฎหมายและเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นจะไม่โยนความผิดพลาดให้ผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชารับแทนตน

3.1.4 การควบคุมความประพฤติ นั้น ผู้บังคับบัญชาทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีก่อนเมื่อพบผู้ใต้บังคับบัญชาบกพร่องในความประพฤติต้องว่ากล่าวตักเตือน หรือพิจารณาลงทัณฑ์ทางวินัยหรือทางอาญาที่เหมาะสม

3.2 การปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร มีอิทธิพลรวม 0.51 ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านจะต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับ ดังนี้

3.2.1 ความไม่เป็นผู้มีอิทธิพล โดยไม่ใช้อำนาจหน้าที่ที่เหนือกว่าสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ช่มชู้ เรียกค่าคุ้มครองฯ ทหารทุกคนต้องปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎหมายทหารและกฎหมายทุกฉบับที่ใช้บังคับกับประชาชนในประเทศ ทหารทุกคนต้องเป็นสุภาพบุรุษประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และไม่ควรรใช้สีหรือเครื่องแบบของทหารไปแบ่ง หรือเป็นอภิสิทธิ์ชนเหนือผู้อื่น

3.2.2 ความเป็นทหารอาชีพ ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อความเชี่ยวชาญในทางวิชาทหารให้ทันสมัยตลอดเวลา ทหารอาชีพต้องยึดมั่นในระเบียบวินัย กฎหมาย แบบธรรมเนียม ประมวลจริยธรรมของทหารโดยเคร่งครัด จะต้องไม่กระทำตนเสมือนเป็นอาชีพทหาร ไม่ใช่ทหารอาชีพที่อาศัยเครื่องแบบเพื่อหารายได้เสริมที่ผิดกฎหมายไม่สมควรปฏิบัติอย่างยิ่ง

3.2.3 ความมีระเบียบวินัยที่เข้มงวด เมื่อเป็นผู้บังคับบัญชาต้องยึดมั่นในระเบียบวินัยด้วยการทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี วินัยเป็นหัวใจสำคัญของทหารทุกคน ทหารที่ไม่มีวินัยเปรียบเสมือนกับกองโจร สร้างความเสื่อมศรัทธาจากประชาชนที่พบเห็น

3.2.4 ความเป็นกลางทางการเมือง โดยจะต้องไม่พึ่งพำนักการเมืองให้ตนเองเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในขณะรับราชการ การเมืองเป็นเรื่องที่กระทบกับทุกคน มีความสนใจติดตามแต่ไม่เอนเอียงเข้าข้างใดจนเสียความยุติธรรม การเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ โดยคำนึงประโยชน์ส่วนรวมของกองทัพเป็นหลัก กองกำลังทหารต้องอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง โดยไม่คิดล้มล้างด้วยการทำรัฐประหาร

3.3 การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร มีอิทธิพลรวม 0.51 ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน จะต้องให้ความสำคัญ ดังนี้

3.3.1 การไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ผู้บังคับบัญชาทุกคนต้องคุ้มครองดูแลสิทธิของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้รับโดยครบถ้วนสมบูรณ์ และไม่ยินยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาจัดหาผลประโยชน์ให้ตนเองหรือผู้อื่นที่มีชอบด้วยกฎหมาย ไม่เบียดบังผลประโยชน์และเป็นหนี้สินทางด้านการเงินกับผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นอันขาด

3.3.2 ความซื่อสัตย์สุจริต ต้องกระทำทั้งต่อหน้าและลับหลัง และผู้บังคับบัญชาจะต้องทำเป็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม ความซื่อสัตย์เป็นเกราะกำบังป้องกันภัยตนเองที่ทำให้การรับราชการได้ยืนยาวตลอดไป

3.3.3 ความยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย โดยทหารทุกคนต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ต้องไม่บังคับให้ทหารผู้ใต้บังคับบัญชาและครอบครัวไปลงคะแนนเสียงที่ไม่เป็นธรรมสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะให้เป็นอิสระในการเลือกตั้งของกำลังพลเอง

3.3.4 ความยึดมั่นในหลักศาสนา เพราะศาสนาทุกศาสนาสอนและมีหลักปฏิบัติให้ทุกคนเป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติ ไม่เบียดเบียน รักความสงบ ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ

3.4 การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล มีอิทธิพลรวม 0.24 ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน จะต้องให้ความสำคัญ ดังนี้

3.4.1 ความมีคุณธรรม ผู้บังคับบัญชาทุกคนจะต้องมีคุณธรรมประจำตัวทุกคน จะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานในหน่วย ถ้าหน่วยงานไม่มีคุณธรรม ไม่มีความ

ยุติธรรม จะไม่มีความสามัคคีเกิดขึ้นในหน่วยงานนั้น โดยต้องยึดหลักกฎหมายเป็นใหญ่เหนือตัวบุคคล ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติเดียว ไม่มีสองมาตรฐาน

3.4.2 ความมีส่วนร่วม ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมเพราะภารกิจของหน่วยงานไม่สามารถทำได้ด้วยคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ให้มีส่วนร่วมในการคิด ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมลงมือในการปฏิบัติ ร่วมปรับปรุงแก้ไข

3.4.3 ความคุ้มค่า เงินงบประมาณที่ได้รับต้องใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ต้องมีความคุ้มค่าในเรื่องการใช้แรงงานคน เวลา ค่าใช้จ่าย ฯลฯ ไม่ให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์

3.4.4 ความโปร่งใส เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้บังคับบัญชาทหารทุกคนต้องมี เพราะจะทำให้ทุกคนร่วมมือปฏิบัติตาม โดยต้องทำเป็นตัวอย่างพร้อมรับการตรวจสอบจากหน่วยภายในและภายนอกของกองทัพบก

3.5 การพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทยนั้น ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน จะต้องให้ความสำคัญ ดังนี้

3.5.1 การพิจารณาทัณฑ์ การร้องทุกข์ของทหารควรมีมาตรการรักษาความลับและความปลอดภัยให้อย่างดีแก่ผู้ร้องทุกข์ เมื่อได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัยก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือไปได้เรื่อย ๆ โดยไม่มีกำหนดให้องค์กรใดมาเป็นผู้ชี้ขาดสุดท้ายนั้น สมควรมีการแก้ไขเหมือนข้าราชการพลเรือน ที่มีกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดสุดท้าย หรือมีคณะกรรมการหนึ่งชุดของกองทัพบกมาพิจารณาชี้ขาดชั้นสุดท้าย ถ้าผู้ร้องไม่พอใจจึงให้มีสิทธิไปฟ้องศาลต่อไป การพิจารณาทัณฑ์ทหารต้องคำนึงถึงสัดส่วนในการกระทำความผิด ทำผิดมากลงทัณฑ์มาก ทำผิดน้อยลงทัณฑ์น้อย เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาร้องทุกข์ต้องไม่เพิกเฉย รีบไต่สวนและจัดการแก้ไขความเดือดร้อนในทันที ซึ่งสอดคล้องกับ Tanaree. T. (2018) ที่ระบุว่า นับตั้งแต่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.2476 ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหารบังคับใช้โดยตรง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคมของทหาร

3.5.2 การเสมอภาคในการลงทัณฑ์ สมควรต้องมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้นายทหารชั้นนายพลต้องรับทัณฑ์สถานต่างๆ ตามความผิดที่ได้กระทำ เพราะนายทหารชั้นนายพลก็เป็นบุคคลธรรมดาเหมือนกันกำลังพลทั่วไป สามารถกระทำความผิดวินัยทหารได้เช่นกัน การยกเว้นไม่ให้นายทหารชั้นนายพลต้องรับทัณฑ์ทางวินัยเป็นการปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคกัน ไม่เกิดความยุติธรรมในสังคมของทหาร เพราะข้าราชการทุกคนในแต่ละองค์กรของตนจะต้องได้รับทัณฑ์ประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการพลเรือน หรือทหารเมื่อทำผิดวินัยเกิดขึ้น สอดคล้องกับศูนย์ข้อมูลข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง (TCIJ, 2517) ที่ระบุว่า การลงทัณฑ์ต้องเสมอภาคในทุกชั้นยศและเป็นธรรม

3.5.3 การกำหนดประเภทของทัณฑ์ ทัณฑ์เป็นโทษทางวินัยสถานหนึ่งใช้บังคับแก่ข้าราชการทหาร เรียกว่า พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ใช้มานานเกือบ 90 ปีแล้ว แม้จะมีการแก้ไขบ้างเป็นบางครั้ง กำหนดทัณฑ์ 5 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ชัง จำขัง สมควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัย ควรมีคำอธิบายตัวอย่างในการกระทำผิดวินัย 9 ข้อของทหารให้ชัดเจนพอสมควร การอ้างวินัยยังมีความจำเป็นที่ต้องใช้ในวงการทหารสืบต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งบางครั้งใช้ความรุนแรงเกินเหตุ ควรกำหนดความหมายใช้ชัดเจนในกฎหมายที่จะต้องปรับปรุงด้วย และเมื่อมีความผิดเล็กน้อยเกิดขึ้นมีคำสั่งให้ผู้กระทำผิดออกกำลังกายด้วยท่าทางต่าง ๆ หรือวิ่งอยู่เสมอ เป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็สมควรแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อสิทธิพลเมือง (TCIJ, 2517) ที่ระบุว่าให้กองทัพแก้ปัญหาเรื่องการบังคับใช้วินัยทั้งหมด และลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกองทัพ และยังสอดคล้องกับ Janyalikhit P. (2018) ที่เสนอให้รัฐแก้ปัญหาความรุนแรงในการลงทัณฑ์ทางวินัยทหารด้วยการเสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน ปัจจุบันกฎหมายนี้ผ่านสภาออกมาบังคับใช้แล้ว

3.5.4 การตัดสินทัณฑ์ คดีวินัยทหารนั้นเมื่อมีศาลทหารอยู่แล้วทั้งใน กรุงเทพมหานครและทุกมณฑลทหารบกในต่างจังหวัด สมควรแก้ไขกฎหมายให้คดีวินัยทหารอยู่ในอำนาจของศาลทหาร จะได้มีมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาทหาร ที่ใช้อำนาจไม่เป็นธรรมได้ เดิมคดีวินัยทหารอยู่ในอำนาจศาลยุติธรรม ถ้ามีคดีฟ้องร้องเกิดขึ้นต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการพิจารณาตัดสิน ไม่สามารถแก้ไขความเดือดร้อนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เพราะคดีวินัยทหารถ้าไม่มีความจำเป็นอย่างแท้จริง ทหารผู้ถูกระทำจะไม่มี การฟ้องคดีแก่ศาลยุติธรรม ทำให้ขาดการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาจากศาลไปโดยปริยาย ซึ่งสอดคล้องกับ Neumgraim A. (2017) ที่ระบุไว้ว่า พระราชบัญญัติวินัยว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ที่เป็นกฎหมายลำดับศักดิ์ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาทหารที่เป็นฝ่ายบริหารในการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง จึงเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

4. ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพไทย เป็นภาพแผนภูมิประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอิทธิพล ได้แก่ อำนาจของภาวะผู้นำทางทหาร ซึ่งมีอิทธิพลรวมสูงสุด เป็นฐานผลึกต้นอยู่ล่างสุด โดยมีการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร และการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร ซึ่งมีอิทธิพลรวมรองลงมา เป็นตัวแปรส่งผ่านไปยังการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีอิทธิพลรวมน้อยที่สุดเป็นตัวช่วยส่งเสริมอยู่ด้านบนสุดให้เกิดการพัฒนาขึ้น

สำหรับการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพไทยนั้น จะต้องพิจารณาตามลำดับ ดังนี้คือ การพิจารณาทัณฑ์ การเสมอภาคในการลงทัณฑ์ การกำหนดประเภทของทัณฑ์ และการตัดสินทัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการลง
ทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพบกไทย ได้ดังนี้

ด้านวิชาการ

1. ควรพิจารณาเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ใน
บางมาตราที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายที่ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาทหารที่เป็นฝ่าย
บริหาร ในการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองออกคำสั่งและดำเนินการลงทัณฑ์แก่ทหารผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำ
ความผิดทางวินัย ในการกำหนดโทษ กัก ชัง จำขัง (ไม่รวมถึงการภาคทัณฑ์และทัณฑ์กรรม) ซึ่งทหารในทีนี้
ก็เป็นบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาว
ไทย เพราะตามมาตรา 26 การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตาม
เงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อ
หลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย ต้องมี
ผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใด บุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

2. ควรพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ซึ่งออกใช้บังคับมานาน
ประมาณ 90 ปี ถึงแม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขบางประเด็นบ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของ
สังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ซึ่งใช้บังคับมา
นานเช่นกัน ก็สมควรปรับปรุงแก้ไข โดยให้ทหารทุกหน่วยที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เช่น สำนักงาน
ปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และกองทัพบก ซึ่งมีหน่วยรองที่
ปกครองบังคับบัญชาทหารอยู่เป็นจำนวนมาก ได้นำเสนอประเด็นต่าง ๆ ในการแก้ไขเป็นภาพรวมของ
กระทรวงกลาโหมด้วย

3. การฝึกสอนอบรมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 รวมถึงประมวลกฎหมาย
อาญาทหารและพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และวิชาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในทุกหลักสูตร
การเรียนการสอนของทุกเหล่าทัพ ควรให้มีความเข้มข้น วัดผลอย่างจริงจัง และตามพระราชบัญญัติป้องกัน
และปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ
25 ตุลาคม 2565 ออกมาบังคับใช้แล้วก็ต้องนำไปสอนอบรมให้กำลังพลได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง ไม่ละเมิด
กฎหมาย ซึ่งมีความผิดทางอาญา จะลดความรุนแรงในการซ้อมทรมาน แก่กำลังพลชั้นผู้น้อยได้

ด้านนโยบาย

1. ด้านการพิจารณาทัณฑ์

1.1 ควรมืองค์กรขึ้นมาพิจารณาให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมก่อนที่จะไปฟ้องศาลเหมือนกับข้าราชการพลเรือนหลายประเภทที่มี กรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) เพราะในปัจจุบันพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 กำหนดให้ร้องทุกข์ขึ้นไปเรื่อย ๆ ถ้าผู้ร้องยังไม่พอใจในคำตัดสิน โดยไม่มีข้อยุติเมื่อใด

1.2 ควรแก้ไขกฎหมายให้ บิดา มารดา ภรรยา บุตร หรือผู้เป็นญาติผู้มีส่วนได้เสีย ฯลฯ สามารถฟ้องร้องคดีว่าด้วยวินัยทหารและคดีการทรมาน และการกระทำที่บุคคลสูญหาย มีสิทธิ์ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายตัวจริงแทนได้

2. ด้านความเสมอภาคในการลงทัณฑ์

2.1 ควรแก้ไขกฎหมายให้นายทหารชั้นนายพลอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ในบางประเภทของทัณฑ์ที่ต้องได้รับเมื่อกระทำผิดวินัย กฎ ข้อบังคับ ประมวลจริยธรรม และแบบธรรมเนียมทหารเหมือนกับข้าราชการประเภทอื่น ๆ ที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับด้านวินัยของส่วนราชการนั้น ๆ ด้วย เพื่อเป็นความเสมอภาคกัน

2.2 การลงทัณฑ์ต้องลงตามหลักสัดส่วนในการกระทำผิด ทำผิดมากลงโทษมาก ทำผิดน้อยลงโทษน้อย และต้องไม่คำนึงถึงชั้นยศของผู้ถูกลงโทษไม่ว่าจะเป็นนายทหารสัญญาบัตร ชั้นประทวน หรือนายทหารประจำการ และกองประจำการ ต้องมีความเสมอภาคในการลงทัณฑ์เช่นเดียวกัน

3. ด้านการกำหนดประเภททัณฑ์

3.1 ควรกำหนดประเภททัณฑ์ขึ้นมาอีกหนึ่งประเภท คือ “การให้ออกกำลังกาย” หรือการทำให้ประโยชน์ให้แก่หน่วยงานหรือสังคม (โดยพิจารณาใช้คำให้เหมาะสม) แทนการลงทัณฑ์ทางวินัยซึ่งปัจจุบันมีการปฏิบัติกันอย่างมากมาย แต่ไม่มีกฎหมายรองรับให้กระทำได้ เมื่อให้ออกกำลังกายหรือทำให้ประโยชน์แล้วก็จบกันไป ไม่ต้องมีบันทึกความผิดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือรายงานขึ้นไปอีกตามลำดับ

3.2 ควรมีคำอธิบายประเภทต่าง ๆ ของทัณฑ์เพิ่มเติมพร้อมยกตัวอย่างประกอบ เพื่อความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

4. ด้านตัดสินทัณฑ์

4.1 ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้ศาลทหารเข้ามามีอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจการลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 แทนศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง

4.2 ปัจจุบันพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำที่บุคคลสูญหาย ได้บังคับใช้แล้ว มีทั้งโทษทางอาญา ทางแพ่ง กรณีที่ทหารกระทำผิดฝ่ายเดียว (ไม่มีพลเรือนร่วมด้วย) ตาม

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ต้องฟ้องที่ศาลทหาร สมควรพิจารณาที่จะต้องแก้ไขให้สามารถฟ้องคดีได้ที่ศาลยุติธรรมในอนาคตด้วย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณชนในการพิจารณาพิพากษาคดี

ด้านการปฏิบัติ สมควรให้กรมกำลังพลทหารบกพิจารณาดำเนินการเสนอเรื่องเพื่อแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวข้องตามที่กล่าวมาแล้ว พร้อมกับให้กรมสารวัตรทหารบกและกรมจเรทหารบก ได้มีการเข้มงวดกวดขันในการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหาร และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของหน่วยทหารบกทุกหน่วยทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพิจารณาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพไทยต่อไป เช่น ด้านกฎหมายใหม่ที่ออกมาบังคับใช้ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน พ.ศ. 2565 ออกมาใช้บังคับแล้ว

2. ควรทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพเรือ กองทัพอากาศ เป็นการเฉพาะ เพราะแต่ละเหล่าทัพมีวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกันอยู่บ้าง เพื่อประกอบในการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารต่อไปในอนาคต ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเมื่อแก้ไขและประกาศใช้แล้วจะใช้บังคับข้าราชการสังกัดกระทรวงกลาโหมทุกคน ไม่ว่าจะสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ได้แนวทางการพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพไทยเป็นภาพแผนภูมิประกอบด้วย อำนาจภาวะผู้นำทางทหารเป็นฐานผลักดันอยู่ล่างสุด มีการปฏิบัติตามระเบียบแบบธรรมเนียมทหาร และการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทหารอยู่ตรงกลาง เป็นตัวส่งผ่านไปยังการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลช่วยส่งเสริมอยู่บนสุดด้วย การพัฒนาระบบการลงทัณฑ์ด้านวินัยทหารของกองทัพไทย จะต้องประกอบไปด้วยการพิจารณาทัณฑ์ต่อการกระทำผิดด้วยความรวดเร็ว ความเสมอภาคในการลงทัณฑ์ต้องบังคับใช้กับข้าราชการทุกชั้นยศ การกำหนดประเภททัณฑ์ต้องกำหนดเรื่องการออกกำลังกาย หรือบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะเพิ่มขึ้น และการตัดสินทัณฑ์ควรให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีวินัยทหารที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ข่าวสดออนไลน์. (2564). *ข่าวประจำวัน*. บริษัทข่าวสด จำกัด. 40/1 เทศบาลนิมิตใต้ หมู่บ้านประชานิเวศน์ 1 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900.

ปริญนงคราญ จงธรรมคุณ. (2555). *เอกสารรายงานประจำปีพ.ศ.2555. กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ* สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ.

- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก. (2558). *เอกสารการสอนวิชาผู้นำในหลักสูตรหลักประจำการ*
โรงเรียนเสนาธิการทหารบก เขตดุสิต กรุงเทพฯ.
- ศูนย์ข้อมูลและสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. (2560). *งานวิจัยเรื่องความสอดคล้องของการลงทัณฑ์ทหารกับการ*
คุ้มครองสิทธิมนุษยชน. 111/3 หมู่ 11 ถนนเชียงใหม่-ฮอด อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่.
- สำนักข่าวไทย. (2560). *รายงานข่าวสารองค์การข่าวสารมวลชนแห่งประเทศไทย (สอมท)*
(Thai news agency) ถนนพระราม 9 เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ.
- ไทยพีบีเอสนิวส์. (2564). *ข่าวประจำวัน*. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย.
เลขที่ 145 ถนนวิภาวดีรังสิต เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10210.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). *ข่าวประจำวัน*. เลขที่ 1 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900.
- นันทพล กาญจนวัฒน์ และอภิสิทธิ์ เนียมกล้า. (2560). *ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการลงโทษทางวินัย*
ทหารที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย. นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมาย
มหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ไอล. (2564). *โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (I law)*. องค์การพัฒนาเอกชนใช้พื้นที่ออนไลน์
ทำเว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย.
- พันตรีธีรชัย ตันอารีย์. (2561). “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งการลงโทษทางวินัยทหาร ตาม
พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร 2476.” *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจ*
บัณฑิตย.
- พินิจพงษ์ จรรยาสิทธิ. (2561). *การปรับปรุงวินัยทหาร: ศึกษาประกอบอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการ*
ประติบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Translated Thai References

- Chongdamkun. P. (2012). *Annual Report of Strategies development*
and Special Policy Task Tracking Division. The Secret of the Cabinet.
Government House, Bangkok.
- Command and General Staff College. (2015). *The book for Leadership in general*
staff course. Dusit district, Bangkok.
- I Law. (2021). *Internet law for people*. Non governmental organization, use online, Khaosod
- Janyalikhit P.(2018).Improving military discipline: a breach of convention against torture and

- other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, Master of Laws Thesis Thammasat University Military Criminal Code, (1911).
- Neumgraim A. (2017). Constitutional Preference for Military Disciplinary Actions Which Affect The Rights and Liberties of Life and Body. Master of Laws Sripatum University.
- Onlines, (2021). News of the day. Khaosod Company, 40/1 Thetsaban Nimit Tai Lad Yao Sub-district Jatujak district, Bangkok 10900 website and social media.
- Tanaree. T. (2018). “Legal problems regarding appeals of military disciplinary orders. According to the Military Discipline Act 1933.” Master of Laws Thesis, Dhurakij Pundit University.
- TCIJ Thai. (2017). “Accordance between Military Discipline with Civil Rights for Thai Constitution”. Thai Civil Rights and Investigative Journalism (TCIJ).111/3 Moo 11 Chiangmai-Hod Road Banvhan Subdistrict Hang Dong District Chiangmai Province.
- Thai New Agency. (2017). MCOT Radio Network. Rama IX Huai Khwang district, Bangkok.
- Thai P.B.S. News. (2021). Thai Public Broadcasting Service: TPBS, 145 Vibhavadi Rangsit Road Bangken district, Bangkok 10120.
- Thairath Onlines. (2022). *News of the day*. 1 Vibhavadi Rangsit Road, Chomphon Sub-district Bangken district, Bangkok 10900.

